

ЗМІСТ

Вступ. Небезпеки демократії	9
Розділ 1. Примара узиротворення	20
Шлях до укладання Північноатлантичного договору • 21 • Побудова організації • 27 • Розбудова командної структури об'єднаних сил • 30 • Нові члени та нова стратегія • 32 • Західна Німеччина приєднується до НАТО • 36	
Розділ 2. «Візок з вблуканом»	38
Радянський мирний наступ • 40 • Утримання НАТО острівів від Сходу • 42 • Подолання Суецької кризи • 45 • Англо-американське зближення • 48 • Англо-американська війна • 49 • Адаптація англо-американської моделі • 54 • Французька проблема • 57	
Розділ 3. Об'єднані історією	62
Передумови меморандуму де Голля • 65 • Німечка небезпечна • 67 • Тристоронні зустрічі з глобальних питань • 70 • Утримання Свааки • 75 • Поступка та велика угода • 78 • Заступорений трипартизм • 82 • Конголезька криза • 84 • Кінець надіїм де Голля • 87	
Розділ 4. Глибокий смуток	91
Відносини між НАТО в Берліні • 93 • Важливість Берліну • 96 • Європейці отримують пачку відповідей • 99 • Створення великої стратегії • 101 • Роль НАТО в тривожі союзників • 102 • Союзницькі сумніви щодо намірів США • 107 • Берлінський мур • 108 • Плани складів Вашингтон, а не SACEUR • 110 • Американська сілова тактика • 112 • «Інформування» союзників • 116	
Розділ 5. Межі інтеграції	119
Потреба в інтеграції • 119 • Можливість організації багатосторонніх сил • 121 • Діагностування кімечкої проблеми • 123 • Кризи відновлюють проєкт БСС • 128 • Проблема з наступником Аденауера • 129 • Доповіді про німеччі прагнення • 131 • Поповлення проєкту БСС • 133 • Група ядерного планування • 136 • Джерело розбіжностей • 137	

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Розділ 6. Новий трипартизм	140
Де Голь вліває нову криву • 141 • Британські рішення після французького вето • 142 • Де Голь критикує НАТО • 143 • Британський зв'язок • 144 • Франція йде, британці вступають у гру • 147 • Діагностика та французькі війська в Німеччині • 149 • Причини «кризи компенсацій» • 153 • Тристоронні переговори • 156 • США переглядають свої зобов'язання • 159 • Крах уряду Ерхарда • 162 • Конфлікт у Вашингтоні • 164 • Компенсування облігаціями та відкриття військ • 167	
Розділ 7. Союз заради миру	172
Сумніви в ролі НАТО • 173 • Інструмент розрадок • 177 • Внутрішньополітичне підгрунтя доповіді Армеля • 180 • Доповідь для союзників • 183 • Радянське вторгнення до Чехословаччини • 187 • Підвищення стабільності завдяки НАТО • 189 • Політика нарощування сил після чехословацьких подій • 191	
Розділ 8. «Підриш» Європи	194
Страх перед розривом та Ойрофілік • 196 • Нова радянська зброя та стара радянська тактика • 198 • Загроза для НАТО з боку Конгресу • 201 • Зв'язки між економікою та обороною • 203 • США можуть піти своєю дорогою • 204 • Цілісність і небезпека Європи • 205 • Кіссінджер починає «Рік Європи» • 206 • Оборонний компонент • 209 • Хід Ніссона в Кіссінджера проти Європи • 212 • Перегати НАТО над Європою • 215	
Розділ 9. «Волоніа без лідера	221
Зростає страху перед радянською авіаційною силою • 222 • Фіаско з нейтральною бомбою • 225 • Обмеження озброєнь і руйнація довіри • 231 • Ядерна модернізація • 233 • Уваження рішення про подвійний підхід • 236 • Політика розроблення • 237 • Наслідки саміти в Рейні-аніку та ДРСМД • 244	
Розділ 10. Об'єднані завжди недостатньо	249
Торбачов створює проблеми та можливість • 251 • Після падіння Берлінського муру • 256 • Об'єднання Німеччини та її членство в НАТО • 261 • Риторична трансформація альянсу • 264 • Проблеми безпеки на початку 1990-х • 267 • Потреба в розширенні • 273	
Висновок. Дивитися вперед, опрацювати назад	276
Подяки	285
Примітки щодо доарет	287
Примітки	295
Алфавітний покажчик	356

Вступ

НЕБЕЗПЕКИ ДЕМОКРАТІЇ

Командно-штабні навчання НАТО 5: перший день війни спустошив Центральну Європу. Радянський Союз підірвав вісімсот атомних бомб, а бомбардувальники Стратегічного командування Повітряних сил Сполучених Штатів скинули півтори тисячі. За день у Радянського Союзу закінчилися бомби, але війна тривала. Сили Організації Північно-атлантичного договору (НАТО) зіткнулися з військами Червоної Армії та її союзників за Варшавським договором. Американські бомбардувальники продовжували атакувати Центральну Європу, потім Східну Європу, а тоді й сам Радянський Союз. День у день вони скидали сотні атомних бомб. Наприкінці тижня бомбардувальники дісталися зруйнованої Москви. Війну виграли.

1955 року в Штабі Верховного головнокомандувача об'єднаних збройних сил НАТО в Європі (Supreme Headquarters Allied Powers Europe, SHAPE) провели тижневу симуляцію війни. Безіл Ліддел Гарт, британський військовий історик і стратег, який того ж року відійшов від SHAPE, уважав продемонстровану під час цих навчань військову силу НАТО пригрозомпливою. Проте він також назвав увесь процес «дуже тривожним», адже наприкінці війни «величкі міста Заходу» — зі своїми кафедральними соборами, будівлями парламентів, музеями, не кажучи вже про ринки, пекарні, водопровідні системи та електромережі, — було зруйновано. «Перемога, — написав він, — утратила сенс».¹

Ліддел Гарт був не єдиним, хто називав стратегію Атлантичного договору схожою на самолюбивий пакт.² Однак лідери держав-союзниць, чий висловлювання збереглися в понад дюжину архівів у Швейцарії, Америці та Європі, з'як зазначали, що підписали та підтримували цей договір, щоб зберегти мир. Як сказав перший Генеральний секретар НАТО Гастінгс Ісмей, «першочергова, немовна, усесоюзна справа НАТО — не допускати війни».³

Але запитувати, чи стримувала НАТО Червону Армію від марширування Сілезьськими Полями або окупації портів Ла-Маншу, означає

ігнорувати, чого саме, на думку лідерів країн-союзниць, досяг альянс і його військова сила.⁴ За словами Роберта А. Форда, видатного канадського дипломата, який служив очільником дипломатичного корпусу в Москві та радником НАТО у справах Радянського Союзу, думка, що «дійсним досягненням НАТО було відвернення військового вторгнення» є «міфом». Реальною загрозою Європі була політична дезінтеграція союзників, і саме цьому заповіта НАТО.⁵ Висновок Форда не був унікальним; така думка була поширена в альянсі від його створення й до початку 1990-х. Навіть прихильники Атлантичного договору в Державному департаменті, як-от Теодор Ахілес, пригадували: «Я не думаю, що колись існувала серйозна небезпека радянського збройного нападу з кордону між Західною та Східною Німеччиною. Небезпекою було й залишатися те, що росіяни можуть удатися до... підірвної діяльності та політичного шантажу, підкріпленого загрозою застосування сили».⁶

Найбільшим страхом лідерів НАТО від час холодної війни та після неї було не вторгнення Радянського Союзу чи Росії в Європу. Натомість вони боялися, що Москва може погрозувати — навіть мати на увазі — застосуванням сили. Сам натиск на війну міг підготувати європейських громадян вимагати від своїх лідерів, щоб вони воголодалися на вимоги Кремля замість ризикувати свалачом нової катастрофи на континенті. Тому те, що американські посольстві називали «недоліки та аномалії НАТО, відносна нерезультативність військових планів і трюні фінансові аспекти альянсу», по обидва боки Атлантики вважали важливими складниками надання європейцям нематеріального відчуття безпеки. Це було набагато складніше, ніж може здаватися, адже однією з провідних тем цієї книжки є перманентна тривога лідерів НАТО, що їхні громадяни відкидають саме поняття політики сили, на яке спиралася концепція цієї організації. Союзники вважали, що підписанням Північноатлантичного договору та збереженням НАТО — дедалі більшої та неконтрольованої суміші рад, командувань і комітетів — вони захищають себе і своїх громадян від політики потурання та зрештою від війни, якої не хотіли з обох боків залізної завіси.

Демократичний характер союзницьких урядів або певний демократичний стиль самого альянсу тривалий час уважали класи, який скріплює НАТО. Але історичні архіви розкривають таємничіші, глибокі та складніші зв'язки між демократією й НАТО. Союзники зберігали НАТО не тому, що це був альянс демократій, а тому, що він пропонував найкраще страхування від небезпек демократії — мінливого у своїх настроях електорату, який, прагнучи миру, може створити передумови для війни.

Лідери держав-союзниць заступали та підтримували НАТО, не просто щоб запобігти радянським військовим авантюрам, а задля створення того, що Ісмей називав «*Pax Atlantica*». Як і *Pax Romana*, *Pax Atlantica* мав установити «період миру, наві'язаного силою».⁷ Північноатлантичний договір, уставова НАТО й інтегроване військово командування створили нову систему міжнародних відносин, виправляючи помилки й упущення минулого, і все це спиралося на логіку, яка передує холодної війни та пережила її.

Тому для розуміння *Pax Atlantica* не слід зосереджуватися виключно на внутрішній роботі рад, комітетів і військових командувань НАТО, а варто обмірковувати масштабніє сплетіння міжнародних справ, що його воєні закладали та підтримували. Кажуть, лорд Ісмей саркастично зауважив, що НАТО існує для того, щоб «тримати росіян подалі, американців поруч, а німців у покори». Багато хто цитував це пояснення існування НАТО, хоч і немає прямих свідчень, що Ісмей зробив цей коментар. Важливо, що це найкраще пояснення функції Північноатлантичного альянсу. Нам не потрібно вірити Ісмею на слово, тому що за дову історію альянсу його афоризм потрапляв у зміненій формі в неалічні політичні документи як тлумачення призначення НАТО.

1966 року американські аналітики зазначили, що першочерговою ціль НАТО — забезпечити, щоб Радянський Союз не досяг «домінування над німцями та іншими європейськими ресурсами», тобто тримати росіян подалі від Західної Європи. Завданням НАТО також було забезпечити «політично прийнятний обмежений простір для відновленої німецької військової сили» без незалежності, за якої Німеччина може «знову сказитися», тобто тримати Німеччину в покори. «Головним засобом контролю» й німецької політики, й радянських прагнень домінувати в Європі була «присутність США» — навіть якщо «конкретна форма цієї присутності вторинна, деан її гарантує». Сполучені Штати мали бути поруч. Американці та європейці знали, що присутність США в Європі важлива для інших двох цілей і що структура й об'єднання командування альянсу допомагають захищати зобов'язання Сполучених Штатів від нападів ізоляціоністів удома.⁸

Позиція Ісмея, як і НАТО, перекила надіями Берлінського муру. 1990 року співробітники Ради національної безпеки (РНБ) США перетворили той дошкільний вислів на канцелярит, написавши, що НАТО існує, щоб:

⁴ *Pax Romana* («Римський мир») — довгий період миру й відносної стабільності в історії Римської імперії. — Тут і далі прим. перекл.

- 1) забезпечувати колективний захист своїх членів від радянської загрози;
- 2) узгоджувати законні прагнення Німеччини відновити свій суверенітет із законним бажанням Європи зберегти свою безпеку;
- 3) налагоджувати трансатлантичний зв'язок між США та Європою в довготривалому партнерстві.¹⁴

Хоча протягом десятиліть конкретні пункти отримували різний акцент, союзники були послідовні в переконанні, що НАТО має важливе значення для досягнення цих трьох цілей.

По суті, вислів Ісмаєл є аргументом щодо збереження балансу сил в Європі. Однак у цій начебто прихованій фразі приховано факт, що найбільша небезпека для будь-якої з трьох цілей чається у виборчій урні: європейській маси, залучені загрозою війни; агресивний німецький канцлер; ізоляціоністський Конгрес або президент.

Публічна риторика лідерів НАТО разом із науковими пошуками пояснень стійкості альянсу приховала причини як його мурхавих настроїв усередині альянсу щодо його майбутнього, так і його стійкості. Північноатлантичний договір виголошував «спільні спадщину та цивілізацію народів» держав-союзників. Щоби поставити під сумнів цю заяву, достатньо пригадати історію, яку розповів Лестер Пірсон після вручення йому Нобелівської премії миру 1957 року. Якось у Святвечір під час Другої світової війни Пірсон намагався заглушити здома звуки бомбардування Лондону, увімкнувши радіо. Намання налаштувавши приймач, він натрапив на станцію, яка запропонувала кімнату «красиво та спокосно ріднічних гімнів», що нагадали йому про традиції святкового сезону минутих років. Коли музика замовкла, почувся голос диктора — і він говорив німецькою; трансляція відбувалась з нацистської держави, яка скидала бомби на Лондон. Спільні спадщина та цивілізація, якщо вони існують, точно не є гарантією співробітництва.¹⁵

НАТО відіграла не тому, що альянс або союзники були в той чи інший спосіб демократичними як у своєму членстві, так і в діях.¹⁶ Мало що свідчить на користь припущення, що НАТО функціонувала як демократія. Головний політичний орган НАТО, Північноатлантична рада (НАР), не був парламентом і не мав ані правил голосування більшістю, ані виконавчої влади.¹⁷ Як показує наступні розділи, наймогутніші з держав-союзників часто виробляли свою політику приватно, перш ніж донести її до інших союзників у НАР.

Також не можна робити припущення, що НАТО була просто об'єднанням демократичних держав. Попри формулювання договору та

віднесені промови про НАТО як союзу демократій, численні посадовці, як-от працівники британського міністерства закордонних справ, уважали, що «демократична ідеологія» НАТО «зашифрована авторитарно в Португалії та дещо авторитарним урядом у Туреччині».¹⁸ Канадські урядовці, які обговорювали договір 1948 року, попереджали, що вся ідея «ідеологічно брудна» і що майбутній альянс стикатиметься з «обвинуваченнями в лицедістві».¹⁹ Читачі знову й знову багачимуть політичні знання, що кучерява мова публічних комюніке НАТО вводить в оману й часто є фальшивою.

У будь-якому разі, практики демократичного врядування, особливо передвиборча агітація, уряди меншості або коаліційні уряди, а також мінливий строк існування урядів, становили для альянсу особливі проблеми. Виборчі кампанії посприяли досягненню згоди в Північноатлантичній раді та на інших форумах, тому що політики не хотіли робити яскравих політичних заяв, доки відбувається передвиборча агітація. Ідея, що нові вибори завжди виводять на політичну сцену молодих і талановитих лідерів, була надто оптимістичною. Як зазначив Дін Ачесон, це «страшний сором, що правильні люди не з'являються в справжній політичній грі».²⁰ Незвичність демократичних результатів призводила до дуже уважкого спостереження за виборами в столицях НАТО. Американців хвилювало, що європейці оберуть прихильних до нейтралітету, налаштованих проти застосування ядерної зброї чи антиамериканські уряди, а європейців — що президент Сполучених Штатів належатиме до крайніх правих чи лівих політиків.

Деякі вчені припустили, що трансатлантичні відносини трималися на «трансатлантичній еліті» чи «атлантичній політичній культурі». Ідея полягала в тому, що група впливових осіб — або членів уряду, або тих, хто впливав на уряди, — була мостом, який пов'язував цінності й інтереси союзників. Ці дослідники говорять про приватні зібрання та зустрічі, на яких впливові посадовці з країн НАТО досягали «основного консенсусу щодо трансатлантичного співробітництва та потреб в зацілій єдності».²¹

Звісно, деякі, але не всі найважливіші посадовці, яким було довірено документи НАТО, регулярно зустрічалися на зборах і конференціях організацій на ґшталт Союзу англосовіетних країн, Більдербержської групи, Ради з міжнародних відносин, «Атлантичного мосту» та подібних неофіційних й іноді неформальних клубів. Однак історики та дослідники цих організацій не змогли встановити їхнього правового зв'язку з політикою, і навіть ті, хто досліджував стосунки Більдербержської групи з НАТО, радять не переоцінювати значення цих організацій.²²

Присутність на Білдерберзьких самітах, зрозуміло, не є ознакою впевненості в їхній ефективності: Макдугордж Бацці, радник президента США з національної безпеки за часів Кеннеді та Ліндона, сидіючи на одному з таких зборів, напівшутливо сказав назува для майбутніх зборів: «Швидкий семінар дідечки Діна Атчесона для юних правозорущників».²⁰ Інші організації та лобістські групи, як-от «Об'єднання європейців» Клараєна Стрейфа й Атлантична рада, були лише «смаженими замками», які, на думку посадовців, призводили до серйозних проблем у формуванні політики та «створювали безвідставну плутанину» щодо політики в НАТО.²¹

Але дослідження історії Північноатлантичного альянсу від його завершення до початку 1990-х розкриває складний зв'язок між прихильниками НАТО з обох боків Атлантики. Вадативою спільною рисою осіб, які брали участь у підтримаванні НАТО — обранних політиків, військових офіцерів і цивільних посадовців, — було їхнє розуміння та часто особистий безпосередній досвід воєн першої половини ХХ століття. Майже кожна згадка в наступних розділах людина постраждала від війни. Як побачити читачі, послання на миналі війни — й особливо на Другу світову — посідали важливе місце в суперечках щодо політики альянсу.

Під час Другої світової війни Девіт Айтенгавер служив головнокомандувачем Спільних експедиційних сил і плавав на «Дель Д» разом зі своїм британським колегою Бернардом Монтгомері. 1951 року ці двоє чоловіків знову працюватимуть пліч-о-пліч як Верховний головнокомандувач і заступник Верховного головнокомандувача сил НАТО відповідно. «Єдина справа різниці, — сказав один відставний британський посадовець, який спостерігав їхню співпрацю 1951 року, — полягала в тому, що "гаряча війна" в Нормандії змінилася на "холодну" на сході».²² Протягом Другої світової війни Айтенгавер також бачив, якщо не склавши з діяльство, співпрацював із генералом Шарлем де Голлем, лідером руху «Вільна Франція». Їхні стосунки відновляться наприкінці 1950-х, коли вони обидва будуть президентами держав НАТО.

«Дель Д» є «впробним каменем» інших, складених відносин. 6 червня 1944 року генерал Максвелл Тейлор стрибнув із парашутом у Нормандію за наказками інструктора Лоуренса Лейжера. Того дня нацистською обороною керував генерал Ганс Шпейдель, начальник штабу відступного Ервіна Роммеля. Менш ніж за два десятиліття, на початку 1950-х, Тейлор був військовим радником Джона Ф. Кеннеді, а потім головою Об'єднаного комітету начальників штабів, досліджуючи, серед іншого, питання ядерного озброєння НАТО. Лейжер став його помічником. А Шпейдель був головнокомандувачем військ НАТО в Центральній Європі.

Після 1945 року ворожечі часів Другої світової війни майже нікуди не поділися. Після падіння Берлінського муру Маргарет Тетчер здригалася, коли їй повідомляли, що німці знову співають націоналістичні пісні, так само як здригнувся Герольд Макміллан, коли під час похорону Конрада Аденауера 1967 року він побачив на людях, які несли труну, характерні німецькі шоломи часів імперської та нацистської Німеччини.²³ Західнонімецькі політики та посадовці добре усвідомлювали страх і обурення, яке відчували стосовно них континентальні союзники. «Колушіть Європею! — і знайдете неприяка до німців», — сказав канцлер Гельмут Шмідт британському колезі. Коли британець заступився, Шмідт, прозивний Вермахту, який служив і на Східному, і на Західному фронтах, похмуро відповів: «Вас ніколи не було окуповано».²⁴

Для істориків періоду після 1945 року звично та справді легко бачити розрив між після- та довоєнним світом. Але чоловіки та жінки часів створення НАТО не бачили такого поділу. Адаже для людей на чолі Макміллана війна була не історією, а їхнім життям, чи принаймні важливою його частиною. У Першу світову війну Макміллан ходив в атаку в битвах при Лоосі та на Соммі в складі гренадерської гвардії. В одному з боїв він отримав перелом тазових кісток і десять годин пролежав у вирі від снаряда, читаючи в оригіналі збірку Екхля, яку носив у кишені свого мушкетра. Під час Другої світової Макміллан обіймав цивільну посаду як політичний консультант Айтенгавера в Середземноморському регіоні, але це не означало, що він був захищений від небезпек війни. Після падіння літака Макміллан кинувся до охоплених полум'ям уламків, щоб урятувати товарища, отримав опіки, а його вуса, какути, спалахнули блявистим вогнем.²⁵ Увесь період холодної війни під цивільним одягом політиків і дипломатів, що сиділи за столом у Північноатлантичній раді в штаб-квартирі НАТО, ховалися справи шрами. Та спогади.

Мета цього скороченого переказу зв'язків між посадовцями епохи холодної війни та воєн минулого полягає не в тому, щоб створити теорію історичної пам'яті. Його завдання — нагадати читачам, що згадування війни в заявах цих лідерів про цінність НАТО не були легкокажливими аналогіями. Для цих чоловіків і жінок досвід війни був не абстракцією, і він істотно вплинув на розуміння ними потреби в НАТО. Щоб досягнути тасмичні міжнародних відносин і виробити політику, лідери мислили споглядати на теперішні чи майбутні та більше на минуле — своє минуле.²⁶

Досвід посадовців НАТО був різним, і деякі дійшли схожих висновків щодо потреби в НАТО не на основі активної участі у війні, а з влас-

ного дослідження або читання історичних документів. Але головним уроком, який ці люди здобули зі свого поєдиного досвіду, було переконавання, що мир, хоч як сильно його бажають, не є типовим станом людства. Якби вони вибирали аксіому зі стародавнього ситіу, то це було б не пророчество Ісай «І мечі свої перекують вони на лемеші, а списи свої на серпи»⁴, а «якщо ви хочете миру, готуйтеся до війни» Ветезца. Дійсно, як нашіше Ісмей, «якщо ми будемо готові до битви, нам не доведеться брати в ній участь».²⁴ Найкраще прикладом погляди посадовців держав-союзниць підсумував Монтемері, коли написав, що в післявоєнному світі всі держави НАТО «вонад усе бажали миру». Але «мир у сучасному світі не можна забезпечити без військової сили, і це коштує грошей. Цей факт, можливо, сумний, але то правда. Мир, власне кажучи, був побічним продуктом».²⁵

Ми багато знаємо про створення НАТО й Північноатлантичного договору. Учасники перших попередніх переговорів написали відміни й докладні доповіді. Дослідники копирсалися в історичних архівах: телеграмах, записках бесід і попередніх переговорів.²⁶ Нам навіть відомі алкоговані «згадувачі», які допомагали генерувати ідеї та поубувати ментальних «занинів», як-от костейль «фінхаус панч» у клубі «Cosmos» на американській стороні чи «гарні брістоль крім» для британського міністра закордонних справ Ернеста Бевіна. Наступні розділи покажуть цілісність найранішого мислення стосовно НАТО як до обговорень його ролі та призначення наприкінці холодної війни.

Історія НАТО — це калейдоскоп внутрішньої політики й національних зовнішніх політик, тому жодна книжка не здатна вмістити повної історії альянсу. Натомість розділ цієї праці буде присвячено найважливішому епізоду, які розкривають, чому союзники підтримували НАТО та чому непокоїлися, що організація може розвалитися. Складені документи, вони свідчать про видатну цілісність, яку виявляли посадовці в розумінні призначення альянсу. Це розуміння перетнуло політичний спектр і спраді Атлантичний океан, але союзники зберегли альянс. Це задання не перетне покоління.

Ранні роки НАТО були періодом надзвичайних дипломатичних інновацій. Як і всі гарні творчі думки, вони виникли завдяки натхненню, а «музою» була весподання війна в Європі. Однак після 1955 року інновації припинилися. Для лідерів держав-союзниць це був час безслального, але не менш важливого задання зберегти альянс. Це задання

залишатиметься та ставатиме все складнішим, оскільки зникнуть надії на самодостатній «дух» НАТО.

У 1950-ті єдність НАТО опинилася під загрозою, коли розійшлися інтереси союзників поза Північноатлантичним регіоном. Англо-американське зближення після Суецької кризи було Абенгагероном роз'їзанням проблем, які мучили НАТО: він сводився, що тісна співпраця Лондону й Вашингтону може слугувати моделлю для альянсу загалом. Але це зближення створило для організації проблеми, оскільки де Больш почав тривалу, але невдалу кампанію з реорганізації НАТО як інструмента глобальної холодної війни.

У розвал протистояння з де Голлем НАТО переспрямувала увагу на гостру Берлінську кризу. На початку 1960-х уряд Джона Ф. Кеннеді вимагав, щоб альянс розробив власну велику стратегію та використав колективну військову, дипломатичну й економічну силу союзників, щоб навадити Радянському Союзу вчинити в Берліні щось нерозважливе. НАТО розробив велику стратегію — прийнятій на папері. Однак, зрештою, гіркота, породжена суттєвим зоборсанням США, покшала край усім віддіям, що НАТО можна перетворити на активний інструмент світової політики.

Коли Берлінська та Кубинська кризи холодної війни минули й розрядка нібито була можливою, адалалося, що майбуттє НАТО в небезпеці. Однак лідери держав-союзниць ніколи не сумнівалися в цінності збереження НАТО: зменшення напруженості у відносинах з Радянським Союзом тільки підкреслило важливість альянсу для стримування Німеччини. Альянс також почав опсунувати себе як інструмент управління новими відносинами з державами Варшавського договору. Проте потепління в холодній війні зменшило громадську підтримку оборонних витрат НАТО. Наприкінці 1960-х розпочалося замалошення, яке переслідувало НАТО до завершення холодної війни: чи задохуть уряди держав-союзниць платити за захист НАТО, або ж альянс розвалиться? Це задання залишатиметься актуальним і за десятиліття по тому.

Спрах стосовно ослаблення громадської підтримки тільки посилюється, коли європейські держави спробували знайти єдину позицію в міжнародних справах. У 1970-ті Річард Ніксон і Генрі Кіссінджер хвилювалися, що локалізція післявоєнних європейських лідерів, які заснували НАТО, замінюється болякими людьми, котрі продовжать скорочувати витрати на оборону, щоб заспокоїти виборців. Падіння дисбаланс витратів на оборону та дедалі більша економічна незлагода між Сполученими Штатами та Європою погрожували атлантичним розвитком. Стурбований, що нова Європейська спільнота зруйнує зв'язок Європи

⁴ Ісай 2:4, пер. Івана Огієнка.

